

โอกาสสร้างความมั่นคงด้านอาหาร อย่าปล่อยให้หลุดมือ

- ศุภวัฒน์ รุ่งสุริยะวิบูลย์ -

supawat@econ.tu.ac.th

คอลัมภ์ เศรษฐฯ ธรรมศาสตร์ ตลาดวิชา

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2553

เราได้ผ่านเดือนของการเฉลิมฉลองปีใหม่มาได้ไม่นาน การเริ่มต้นปีด้วยการมองปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงบวก คงจะช่วยให้ท่านผู้อ่านและผู้เขียนเกิดกำลังใจในการเผชิญกับปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นในปีนี้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดของการคิดเชิงบวกคงเป็นการช่วยทำให้เราทุกคนสามารถร่วมกันวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสที่จะเป็นทางออกและความหวังให้กับประเทศ เป็นที่ปรากฏในหลายปีที่ผ่านมา เราได้เผชิญกับปัญหาต่างๆที่กลายเป็นวิกฤตอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม อาหาร การเงิน การศึกษา การเมือง และเศรษฐกิจ วิกฤตต่างๆเหล่านี้มีความสลับซับซ้อนและที่สำคัญคือ วิกฤตดังกล่าวล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้เขียนจึงอยากเชิญชวนผู้อ่านร่วมกันวิเคราะห์ว่า ประเทศไทยจะสามารถสร้างโอกาสเพื่อให้เกิดประโยชน์จากวิกฤตต่างๆที่เกิดขึ้นนี้ได้อย่างไร ในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างวิกฤตด้านอาหารที่ได้กลายเป็นประเด็นเชิงนโยบายของหลายประเทศทั่วโลก ภายหลังจากที่ราคาอาหารและพลังงานได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ผู้เขียนมองว่าภาคเกษตรกรรมของไทยน่าจะเป็นภาคการผลิตหนึ่งที่เป็นจุดแข็งที่ควรจะได้รับโอกาสจากวิกฤตอาหารโลกที่เกิดขึ้น

โอกาสการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันทุกประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติและภาวะโลกร้อน ปัญหาแนวโน้มราคาสินค้าเกษตรที่มีความผันผวน และปัญหาแนวโน้มราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาต่างๆเหล่านี้ได้กลายเป็นข้อจำกัดที่สำคัญและส่งผลทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการพัฒนาการเกษตรของแต่ละประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญรายใหญ่ของโลก และมีความสามารถในการผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารสู่ตลาดโลกมาเป็นเวลาช้านาน อีกทั้งเกษตรกรไทยมีองค์ความรู้และภูมิปัญญาในการทำกิจกรรมที่ได้รับการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ปัจจัยดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาการเกษตรของไทย ในขณะที่ปัจจัยภายนอกอื่นๆไม่ว่าจะเป็น การเติบโตของประชากรและเศรษฐกิจโลกที่เพิ่มสูงขึ้น วิกฤตด้านอาหารและพลังงานที่ส่งผลทำให้ราคาอาหารและพลังงานเพิ่มสูงขึ้น และการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเกษตรของไทย ประเทศไทยจึงถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่จะเป็นส่วนแบ่งที่สำคัญของโลกเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้เกิดขึ้น และจะสามารถรองรับต่อการเติบโตทางด้านอุปสงค์อาหารที่เพิ่มขึ้นอย่างมากในศตวรรษนี้

ความมั่นคงด้านอาหารจะเกิดขึ้นได้อย่างไร องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติได้ให้นิยามของความมั่นคงด้านอาหารในระดับประเทศไว้ว่า “การที่มีปริมาณอาหารในการบริโภคภายในครอบครัวชุมชนอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องยั่งยืน อีกทั้งยังรวมถึงความมั่นคงทางการผลิต การเข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ และทรัพยากรเพื่อการผลิตอื่นๆ รวมทั้งต้องมีระบบการกระจายผลผลิตที่ดีเป็นธรรมชาติเหมาะสมทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชนและประเทศ” การจะทำให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในระดับประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ และมีการเติบโตอย่างสมดุล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น ผู้กำหนดนโยบายรัฐจำเป็นต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรให้เกิดความมั่นคงและมีความปลอดภัยด้านอาหาร รวมถึงจะต้องสร้างความร่วมมือกันในระดับนานาชาติให้เกิดขึ้นเพื่อร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านอาหารให้เกิดขึ้นในระดับภูมิภาค

จะพัฒนาภาคการเกษตรให้เข้มแข็งได้อย่างไร ภาคการเกษตรจะมีความเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนนั้นสามารถทำได้ผ่านการส่งเสริมในด้านต่างๆ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดให้เกิดขึ้น การวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสม การสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอ และการเร่งสร้างเครือข่ายภาคการเกษตร เริ่มต้นโดยการพิจารณาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดให้เกิดขึ้นได้นั้นสามารถทำได้ผ่านการส่งเสริมในด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) เช่น พัฒนาวิจัยพันธุ์พืชและสัตว์ พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต และพัฒนาการใช้ปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดในการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ด้านการวางแผนการใช้ที่ดิน จะต้องสนับสนุนให้มีการจัดรูปที่ดินและวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับการผลิตแต่ละชนิด รวมถึงการเลือกใช้น้ำของที่ดินในการผลิตให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานสามารถทำได้โดยการลงทุนในระบบชลประทานและบริการจัดการน้ำอย่างบูรณาการ รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือประกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ การสนับสนุนให้มีแหล่งเงินทุนสำหรับการกู้ยืมเพื่อการเกษตร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขึ้นในชุมชน ส่วนการสร้างเครือข่ายสามารถทำได้ด้วยการพัฒนาความสามารถของสหกรณ์ การเกษตรในการผลิตและการตลาด รวมถึงพัฒนาความเข้มแข็งและหลากหลายของเครือข่ายวิสาหกิจสินค้าเกษตรและอาหาร

ท่าทีของไทยต่อเรื่องความมั่นคงด้านอาหาร ภายหลังจากเกิดวิกฤตด้านอาหารในปี 2551 รัฐบาลไทยได้อนุมัติการจัดทำยุทธศาสตร์รองรับสถานการณ์วิกฤตอาหารโลกและพลังงานระยะ 12 ปี (2552-2563) โดยมีหน่วยงานต่างๆ ร่วมรับผิดชอบการดำเนินงาน และจากการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพนั้น ได้มีการรับรองร่างแถลงการณ์กรุงเทพฯ ว่าด้วยความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคอาเซียน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหาร การตลาด และการค้าในภูมิภาค แผนสร้างความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคอาเซียนเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคอาเซียนอย่างแท้จริงประกอบไปด้วย แผนนโยบายบูรณาการความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (AIFS Framework) และแผนกลยุทธ์ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (SPA-FS) และแผนกลยุทธ์ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (SPA-FS)

อย่าปล่อยให้โอกาสนี้หลุดมือ เมื่อภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้เกิดขึ้นแล้ว สิ่งที่เราทุกคนอยากเห็นคือการสนับสนุนด้านงบประมาณและการส่งเสริมการพัฒนาภาคการเกษตรอย่างจริงจัง เพื่อให้การพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทยมีความเข้มแข็งและเป็นไปอย่างยั่งยืน เกษตรกรเองก็ต้องเร่งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายข้างต้น ถ้าทุกภาคส่วนตระหนักดีว่าภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตหนึ่งที่เป็นจุดแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ประเทศไทยจะสามารถสร้างโอกาสได้อย่างมากมายจากวิกฤตอาหารโลกที่เกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเราคงไม่ยอมปล่อยให้โอกาสนี้หลุดมือไปอย่างแน่นอน